

Species, nemlig 800 som det Beløb, de vare indstede for, og 4 pCt. aarlig Rente i disse 5 Aar, som Fabrikken havde bestaaet, uden at give Renter, og der blev anvist 96,000 Species til at sætte Fabrikken i Gang. Senere i 1784 blev der bestemt, at det aarlige Tilskud til Fabrikken skulde være 6400 Species. Dersom man altsaa tager Hensyn til de aarlige Tilskud, saa er det jo ganske vist, at den nærværende Bestyrelse har vidst at benytte Conjunctionerne, har vidst fra den finantstellige Side at bringe det til et Resultat, som var langt fordelagtigere end det, som tidligere fandt Sted. I 1779 gif Fabrikken som sagt over til at blive kongelig, med de Rettigheder, som Fabrikken havde, og deriblandt var den, som ifølge en kongl. Resolution af 13de Marts 1775 tillagde Fabrikken udelukkende Monopol paa at forarbejde Porcellain i Danmark. Dette Monopol er, saavidt som jeg har kunnet erfare, ikke hævet, men, naar Monopolet ikke er hævet, saa er det jo klart, at ingen Concurrenter kunne opstaae, og, indtil man altsaa godtgjør, at Monopolet er hævet, saa mener jeg, at man ikke er berettiget til at paaberaabe sig det som et Argument, at Fabrikken ikke konkurrerer med den private Industrie, thi, naar man først har gjort den private Industrie umulig, er det aabenbart, at Fabrikken ikke kan komme til at skade det, som ikke kan komme til at eksistere. Jeg troer derfor ikke, at der er Grund til, med Hensyn til denne Fabrik, at gjøre en Undtagelse fra den almindelige anerkjendte Regel, at Staten ikke bør have Fabrikker. Det er jo, som bekjendt, en Sætning, hvori Alle ere enige, men det er ogsaa, saasuart Sætningen skal komme til Anvendelse, altid at Spørgsmaalet egentlig fremstaaer; man siger: Sætningen i sin Almindelighed er ganske rigtig, men i dette Tilfælde bør man gjøre en Undtagelse. For mig stiller det sig saaledes, at her ikke er Grund til at gjøre nogen Undtagelse med Hensyn til Porcellainsfabrikken.

Ventner: De Grunde, som der ved denne Sags første Behandling bleve anførte for, at Porcellainsfabrikken fremdeles burde drives for Statens Regning, var deels den, at Fabrikken for Diebliffet ikke udtrævede noget Tilskud fra Statens Side, men tildeels gav et

Overskud, og deels var det et nationalt Hensyn, ligesom ogsaa et æsthetisk Hensyn. Den oekonomiske Side af Sagen har min ærede Sidemand nyligt behandlet og vist, hvorvidt de Fordele, som paastaaes at være ved Fabrikken, kunde siges virkelig at være tilstede eller maaskee kunde siges at være illusoriske. Jeg skal kun henholde mig til de andre Hensyn, som ere gjorte gjældende, nemlig den æsthetiske og den nationale Side af Sagen. Det være nu langt fra mig at ville nægte noget af disse Hensyn dets fulde Berettigelse, jeg skal med Glæde see, at baade Sandsen for Konst og at en bedre Smag udbreder sig i vort Fædreland, ligesom jeg ogsaa af mit ganske Hjerte ønsker, at de nationale Følelser maae understøttes paa enhver mulig Maade i et Diebliff som dette, hvor vi vist høiligt kunne trænge dertil, men jeg troer, at disse Hensyn nok kunne skee Fyldest, om man ogsaa vedtager Loven saaledes, som den er kommen fra Folkethinget. Det er nemlig efter Lovforslaget ingenlunde Hensigten at nedlægge denne Fabrik, men at bringe den over i andre Hænder, og at den istedetfor at drives for Statens Regning, skal drives for privat Regning. Det er til den Ende fastsat, at Regjeringen skulde bestemme en Sum, hvorfor Fabrikken maa sælges. Denne Salgssum vil jo i saa Fald blive opgivet af den vedkommende Minister og til Grund for denne Salgspriis maa han lægge først den Værdi, som Bygningerne have gaaet Bygninger og ifølge deres Beliggenhed, og dertil maa han jo vistnok føie den Værdi, som Fabrikken har givet i de senere Aar, capitaliseret, først da faaer han den virkelige Værdi, som man kan siage Fabrikken har som Fabrik. Eiendommen paa Kjøbmagergade, som jo vel er den egentlige Fabrik, er vurderet til 80,000 Rbd.; naar man nu tager det Overskud, som Fabrikken har givet i 1850, og som er henved 5,000 Rbd. og capitaliserer det, saa vil man jo faae ud, at Fabrikken som Fabrik betragtet skal have en forøget Værdi af 120 eller 130,000 Rbd., men om vi end ikke vil ansætte den saa høi, men ansætte den til det Halve, saa vil altid Fabrikken, som Entrepriise betragtet, have en Værdi af 130 til 140,000 Rbd. Det vil altsaa være den Sum, som vedkommende Ministerium fastsætter som